

वितं स उ० वि+तन्-कृच् । पक्षिणां वृत्तवशाधने रज्जु-
प्रभृतौ भरतः ।

वितवृत्ता स्त्री क्ति+तडि-भावे क । कपलाव्यवस्थानेन परप-
त्याकनिराकरणे कथामेदे कसरः । २ वृत्तीशाके
लाङ्ग्ये ४ वृत्त्यां मेदि० ५ वृत्त्यां हारा० ।

वितवृत्ता कलाव्यवस्थाने गो० ६० ६० यथा "स प्रतिपक्ष-
स्यापनाहीनो वितवृत्ता" इति । "स जलप्रो वितवृत्ता
भवति किंविशेषः । प्रतिपक्षस्यापनाहीनः ।
यौ तौ समानाधिकरणौ विरुद्धौ धर्मौ परप्रतिपक्षा-
वित्युक्तौ तयोरेकतरं वैतवृत्तको न स्थापयतीति पर-
पक्षप्रतिपक्षेनैव प्रवर्तत इति । अस्तु तर्हि प्रतिपक्ष-
हीनो वितवृत्ता यदै कलु तत्परप्रतिपक्षलक्षणं वाक्यं
स वैतवृत्तकथा पक्षः न ह्यसौ साध्यः कश्चिदर्धं प्रति-
पक्षाय स्थापयतीति तस्मात् यथाप्यासनेशास्तु वा०भा० ।

इतो न सूत्रमन्यथा व्याख्यातं यथा

"क्रमप्राप्तं वितवृत्तं लक्षयति च इति । यद्यपि तच्छ-
ब्देन जलप्रो न परानर्तुं शक्यते लक्षप्रस्य स्थापना-
दवगतः प्रतिपक्षस्यापनाहीनत्वस्य विरुद्धत्वात् तथापि
स्यापनादयवत् विहाय लक्षप्रकदेशः परान्तर्यते प्रति-
पक्षो द्वितीयवत्तुः तथाच प्रतिपक्षस्यापनाहीना विजि-
गीषुकथा वितवृत्तेति । न च स्वस्य स्थापनीयमाभावात्
कथमित्यं कथा प्रवर्ततानिति वाच्यम् परपक्षस्यैव
जयस्येवोद्देश्यत्वात् । परे न परपक्षस्यैवोद्देश्येन स्थाप-
नाद्योदेव सिद्धिरुद्देश्यनाभावेऽपि न प्रवृत्तवृत्तप्रति-
रिति यदन्ति ।

वितथ लि० वि+तन्-कृच् । निव्याभूते पक्षार्थे कसरः । क्ति
यत् । वितथ्य तत्त्वैव । [उच्चादिको०]

वितद्व स्त्री वि+तन्-क् दालदेशः । पञ्चावदेशस्येनदीमेदे
वितरण न० वि+तन्-ल्युट् । दाने कसरः ।

वितर्क पु० वि+तर्क-भावे कृच् । १ शब्दे २ लक्षे च मेदि० ।
३ ज्ञानसूचके शब्द० । ४ कथावृत्तारमेदे कलङ्कारशब्दे
५२ पु० दृश्यम् ।

स्वतर्दि स्त्री वि+तद-इन् वा लोप् । वेदिकायाम् कसरः ।
पुमो० वितर्दिरेव्यत् स्त्री भरतः वा लोप् ।

वितल न० विशेषेण तलम् । पातालमेदे शब्द० । पाताल-
शब्दे १२६६ पु० दृश्यम् । २ तलस्यैव लि० ।

वितस्ति पुंस्त्री वि+तस्-क्लिच् । दादृष्टादृष्टपरिभावे वि-
रत स नृनिशावध्युष्णालपरिभागे कसरः ।

६३ वा० भाग ६

वितान न० वि+तन्-कर्मभावाद्वा कृच् । १ हस्तिमेदे मेदि०

२ कवचरे विद्यः । ३ यज्ञे ४ विस्तारे कसरः । ५ चन्द्रातमे पुंन०

६ तल्ले ७ मन्दे च लि० कसरः । ८ मृग्ये लि० भरतिः ।

क्तिर्धे क । चन्द्रातमे १० संज्ञायां कन् । माहृजे राजनि० ।

६ चाङ्गीयाद्यग्नीनां विस्तारे । वितानेन निहंतः ठक् ।

वैतानिक वितानाभ्यां सम्प्रदायेयप्रभृतौ लि० "सम्प्रदायेय-

प्रभृतौन्वाह वैतानिकानि" आद्य० त्रौ० २६० । "विता-

नेषु भवानि वैतानिकानि वितानाभ्यानीत्यर्थः । विता-

नशब्दोऽस्य सूत्रे भाववचनोऽग्नीनां विस्तारवचनः ।

नारा० । वितान्यन्तेऽग्नयोऽस्मिन् वि+तन् आधारे कृच् ।

१० अग्निहोत्रादिकमेव । "अथैतल्लक्षणायास्तु विताने

कोमापत्तिं व्याख्यास्यामः" आ० नट० १६० । "वितानाः

अग्नयो यस्मिन् विस्तीर्ण्यते तत्र कर्मजातमग्निहोत्रादि वितानश-

ब्देनोच्यते" नारा० । तल्ले वाधु ठक् । वैतानिक अग्निहोत्रादि

कर्मसाधने कर्मो पु० । "वैतानिकेऽग्नौ कुर्वते" मनुः ।

वितानमूलक न० वितानाय मूलकस्य कृच् । उशीरे
राजनि० ।

वितुन्न न० वि+तद क्त । १ उन्निष्यके कसरः संज्ञायां कन् ।

२ धान्यके शतल्ले च न० कसरः । ३ भूस्वानकथां स्त्री

राजनि० । संज्ञायां कन् । ४ तामलकां पु० कसरः ।

वित्त त्वागे कद० पु० उभ० दृक् सेट् । वित्तयति ते कवि-
वित्तत् त वित्तापयतीत्यपि ।

वित्त न० वित्तते त्वज्यते वित्त-कृच् । १ धने कसरः । विद-
क्त वा दृक् न नः । २ स्थाने, श्विचारिते ३ ज्ञाते केषम०
५ लक्ष्ये च लि० ।

वित्ति स्त्री विद-क्लिन् । १ ज्ञाने २ कामे श्विचारे च मेदि० ।

वित्तेश पु० वृत्त० । कृमेरे ।

वित्सन पु० विद-ङ्गामे क्तिप् तां संनोति वृत्त-दाने कृच्
इषमे शब्द० । [कवेयिष्ट ।

विद्य वाचने भा० आ० द्विक् सेट् षड् न ह्रस्वः । वेद्यते

विद्युर पु० विद्य-उरच् क्तिप् । १ चोरे २ राजसे च उच्चा० ।

विद्या स्त्री विद्य-यत् । गोविद्वायाम् शब्द० ।

विद् सुखाद्यनुभवे व्याख्याने, वादे च सक० वासे कृच् पु०

उभ० सेट् । वेदयति ते कवीविदत् त ।

विद् कामे दृ० उभ० सक० क्तिप् सुचादि । विन्दति ते ।

कृदिप् कविदत् क्विप् । विवेद विविदे । विद् विष्मत् ।

विद् भीमांसे कृधा० आ० सक० क्तिप् । यिन्ने क्विप् ।

विद् भावे, दिवा० आ० त्यक् क्तिप् । विद्यते क्विप् ।